

Кубецька Ольга Миколаївна
доцент кафедри аналітичної економіки
та менеджменту Дніпропетровського
державного університету внутрішніх справ
кандидат юридичних наук, доцент

Остапенко Тетяна Миколаївна
доцент кафедри аналітичної економіки
та менеджменту Дніпропетровського
державного університету внутрішніх справ
кандидат юридичних наук, доцент

ЖІНКИ І БІДНІСТЬ: ЧЕСЬКИЙ ДОСВІД

На потенційну бідність жінок більшості розвинених країн впливають різні аспекти, зокрема і жінок Чехії. Одним з таких аспектів є організація сім'ї - коли сім'я живе тільки за рахунок одного доходу, а особливо якщо це дохід жінки, ситуація в сім'ї погіршується.

Чеські діти в переважній більшості передаються під опіку жінок після розлучення, які одночасно відіграють роль як доглядальниці, так і годувальника. Тож, у Чеській республіці тягар догляду за дітьми покладається переважно на жінок [1].

На ринку праці існує багато явищ, які мають значний вплив на жіночу бідність. Одним із найпомітніших явищ є гендерний розрив в оплаті праці. Великий гендерний розрив в оплаті праці є результатом традиційного розподілу ролей у приватних сферах, оскільки жінки часто адаптують свою роботу до потреб своєї сім'ї. Відпустка по вагітності та пологах часто сповільнює, а іноді й зовсім зупиняє їхнє професійне та кар'єрне зростання.

Вертикальна та горизонтальна сегрегація ринку праці, коли жінки працюють скоріше на нижчих посадах і в галузях, де вони заробляють менше грошей (освіта, охорона здоров'я, соціальні послуги, неприбутковий сектор тощо), сприяє їх загалом нижчому заробітку.

Інша проблема, це пенсії жінок. Низькі пенсії жінок пов'язані з іншими гендерними аспектами, які поглиблюють їх негативний вплив. По-перше, тривалість життя чеських жінок вища за життя чеських чоловіків; отже, жінки повинні жити з нижчими пенсіями довше ніж чоловіків. По-друге, через батьків-одинаків або вдови жінки частіше, ніж чоловіки на пенсії живуть самі, а це означає, що вони повинні покривати всі витрати по господарству однією пенсією.

Останніми роками все більше уваги приділяється також особливостям жіночої безпритульності та розробляються проекти підтримки таких безпритульних жінок [2].

Освіта та навчання відіграють важливу роль у досягненні гендерної рівності, оскільки вони мають здатність зміцнювати стереотипи, наприклад, щодо ролі чоловіків і жінок у суспільстві. Обов'язкова шкільна освіта є ключовою частиною соціалізації, і тому вона має також розглядатися з гендерної точки зору. Оскільки маємо розуміти, що вона є запорукою подолання бідності жінок та чоловіків у будь-якій країні.

1. Tertiary education statistics. In: Eurostat statistics explained [website] (http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Tertiary_education_statistics#Further_Eurostat_information, accessed 10 February 2017).

2. Věrný TR, Weintraubová P (2013). Rodičovstvo od počatia. [Parenting from conception]. 1st ed. Bratislava: Pozsony Pressburg (in Slovak).

Логвиненко Борис Олексійович
професор кафедри адміністративного права,
процесу та адміністративної діяльності
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ
доктор юридичних наук, професор

ДО ПРОБЛЕМИ ДИФЕРЕНЦІАЦІЇ ТИПІВ ДОМАШНЬОГО НАСИЛЬСТВА

Вітчизняне законодавство поступово наближається до європейських стандартів у частині поліпшення правових механізмів забезпечення прав і свобод людини. Значною мірою це стосується вирішення проблеми вчинення домашнього насильства та/або насильству за ознакою статі.

Нагадаємо, що до основних нормативно-правових актів щодо запобігання та протидії домашньому

насильству можна віднести: Закон України «Про запобігання та протидію домашньому насильству», Постанови Кабінету Міністрів України від 22.08.2018 № 658 «Про затвердження Порядку взаємодії суб'єктів, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству і насильству за ознакою статі», від 22.08.2018 № 654 «Про затвердження Типового положення про мобільну бригаду соціально-психологічної допомоги особам, які постраждали від домашнього насильства та/або насильства за ознакою статі», від 22.08.2018 № 655 «Про затвердження Типового положення про притулок для осіб, які постраждали від домашнього насильства та/або насильства за ознакою статі», від 10.10.2018 № 728-р «Про схвалення Концепції Державної соціальної програми запобігання та протидії домашньому насильству та насильству за ознакою статі на період до 2023 року», від 23.01.2019 № 43 «Про внесення змін до деяких постанов Кабінету Міністрів України» та від 20.03.2019 № 234 «Про затвердження Порядку формування, ведення та доступу до Єдиного державного реєстру випадків домашнього насильства та насильства за ознакою статі», накази Міністерства соціальної політики від 01.10.2018 № 1434 «Про затвердження Типової програми для кривдників», від 11.12.2018 № 1852 «Про утворення Державної установи «Кол-центр Міністерства соціальної політики України з питань протидії торгівлі людьми, запобігання та протидії домашньому насильству, насильству за ознакою статі та насильству стосовно дітей» та спільний наказ Міністерства соціальної політики та МВС від 13.03.2019 № 369/180 «Про затвердження Порядку проведення оцінки ризиків вчинення домашнього насильства», накази Міністерства освіти і науки від 22.05.2018 № 509 «Про затвердження Положення про психологічну службу у системі освіти України», від 02.10.2018 № 1047 «Про затвердження Методичних рекомендацій щодо виявлення реагування на випадки домашнього насильства і взаємодії педагогічних працівників із іншими органами та службами», наказ Міністерства охорони здоров'я від 01.02.2019 № 278 «Про затвердження Порядку проведення та документування результатів медичного обстеження постраждалих осіб від домашнього насильства або осіб, які ймовірно постраждали від домашнього насильства, та надання їм медичної допомоги», спільний наказ Міністерства України у справах сім'ї, молоді та спорту та МВС України від 07.09.2009 № 3131/386 «Про затвердження Інструкції щодо порядку взаємодії структурних підрозділів, відповідальних за реалізацію державної політики щодо попередження насильства в сім'ї, служб у справах дітей, центрів соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді та відповідних підрозділів органів внутрішніх справ з питань здійснення заходів з попередження насильства в сім'ї» [1].

Водночас, окремі міжнародні документи щодо протидії домашньому насильству досі не отримали ратифікації в Україні. Яскравим прикладом таких актів є Конвенція Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу із цими явищами (так звана – Стамбульська конвенція), ухвалена Радою Європи 11 травня 2011 р. у м. Стамбул (Турецька Республіка) [2, с. 136].

Повертаючись до проблеми диференціації типів домашнього насильства, зауважимо, що Законом України «Про запобігання та протидію домашньому насильству» від 07.12.2017 визначено, що такі діяння можуть носити фізичний, сексуальний, психологічний або економічний характер [3].

Водночас, прояви домашнього та іншого гендерно обумовленого насильства можуть проявлятися не лише у вищевказаних формах, що потребує перегляду підходів до диференціації такої протиправної поведінки.

Приміром, на сайті Аризонської коаліції за припинення сексуального і домашнього насильства (США), розміщена інформація про те, що хоча фізичне насильство і є найбільш небезпечною формою домашнього насильства, так як частіше може призвести до летальних наслідків, інші типи домашнього насильства також є небезпечними, завдяки послідовному і довготривалому «знищенню» особистості жертви.

Приймаючи за основу вказану на Інтернет-сторінці Аризонської коаліції за припинення сексуального і домашнього насильства інформацію щодо багатоманітності проявів домашнього насильства, до основних його типів запропоновано віднести наступні: 1) контрольована поведінка; 2) фізичне насильство; 3) сексуальне насильство; 4) психологічне насильство та залякування; 5) ізоляція; 6) вербальні образи: примус, погрози та звинувачення; 7) використання чоловічих привілеїв; 8) економічне насильство [4].

Цілком доцільним сьогодні вбачається перегляд підходу, за яким у національному законодавстві закріплено лише чотири типи прояву домашнього насильства, тоді як форми цього протиправного діяння є значно більш широкими та різноманітними. Все це викликає нагальну потребу у створенні належних правових механізмів для захисту жертв такої протиправної поведінки.

1. Нормативно-правова база щодо запобігання та протидії домашньому насильству URL: http://zrda.gov.ua/normativno-pravova_baza_shchodo_zapobigannia_ta_protidii_domashnomu_nasilstvu/ (дата звернення 13.04.2022)

2. Логвиненко Б.О. Дискусійні питання ратифікації Україною Конвенції ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу із цими явищами (Стамбульської конвенції). Дніпровський науковий часопис публічного управління, психології, права. 2021. № 1. С. 135-139. Doi: <https://doi.org/10.51547/ppp.dp.ua/2021.1.20>

3. Про запобігання та протидію домашньому насильству: Закон України від 07.12.2017 № 2229-VIII URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-19#Text> (дата звернення 13.04.2022)

4. Arizona Coalition To End Sexual and Domestic Violence. Types of Domestic Violence URL: <https://www.acesdv.org/domestic-violence-graphics/types-of-abuse/> (дата звернення 13.04.2022)